
Aspecte semnificative privind strategia economică a statelor din Uniunea Europeană

Prof. univ. dr. Constantin ANGHELACHE (*actincon@yahoo.com*)

Academia de Studii Economice din București / Universitatea „Artifex” din București

Conf. univ. dr. Mădălina-Gabriela ANGHEL (*madalinagabriela_anghel@yahoo.com*)

Universitatea „Artifex” din București

Conf. univ. dr. Ștefan Virgil IACOB (*stefaniacob79@yahoo.com*)

Universitatea de Petrol și Gaze din Ploiești / Universitatea „Artifex” din București

Abstract

Uniunea Europeană are în vedere, prin programele pe care le întreprinde, să pună în practică măsuri care să conducă la dezvoltarea tuturor statelor membre. Perspectiva evoluției veniturilor minime salariale sau a dezvoltării surselor de finanțare a economiei sunt elemente esențiale avute în vedere de Uniunea Europeană. Un aspect important este acela de a stabili în fundamente clare strategia care va atrage o dezvoltare economică armonioasă a statelor membre ale Uniunii Europene.

Obiectivul major al Uniunii Europene constă în stabilirea strategiilor, prin aplicarea cărora să se asigure creșterea economică în toate statele membre ale UE. Nivelul de creștere al statelor membre din Uniunea Europeană este diferențiat. În vederea egalizării standardelor de evoluție, unele dintre acestea sunt nevoite să aibă un ritm de creștere susținut, pentru a putea recupera rămănerile în urmă. În acest context, țările est și central-europene, care au fost admise mai târziu în Uniunea Europeană, trebuie să își intensifice măsurile privind aplicarea reformelor economico-sociale, în vederea reducerii decalajului față de țările dezvoltate și pentru a se apropia cât mai mult de standardul pe care acestea îl au. Totodată, aceste state membre trebuie să adopte măsurile necesare pentru respectarea directivelor Uniunii Europene privind dezvoltarea țărilor membre. Fondurile europene sunt repartizate statelor membre în cadrul bugetelor multianuale, asigurându-se astfel posibilitatea ca, în acest mod, să se realizeze o apropiere a statelor membre și a celor ușor rămase în urmă. Un alt obiectiv al Uniunii Europene este acela ca oferta forței de muncă să fie în concordanță cu competențele și nevoile economiei fiecărei țări, astfel încât aceasta să fie absorbită în condiții cât mai bune.

Cuvinte cheie: venituri salariale, surse de finanțare, strategii, programe, măsuri, economie.

Clasificarea JEL: E24, O52.

Introducere

În cadrul acestui articol, pornind de la considerentul că Produsul Intern Brut este indicatorul cel mai utilizat pentru a măsura rezultatele înregistrate la nivelul unei economii naționale, autorii au analizat principalele evoluții ale PIB înregistrate în Uniunea Europeană, în perioada 2005-2023, atât ca medie la nivelul UE, cât și în fiecare stat membru.

Autorii au avut în vedere ca seria de date considerată să fie este suficient de lungă, pentru a surprinde efectele atât ale crizei economico-financiare mondiale, declanșată în anul 2008 și care a cauzat o recesiune severă în UE în anul 2009, cât și pe cele ale pandemiei de coronavirus, urmată de criza energetică, provocată pe fondul războiului dintre Rusia și Ucraina, cu impact direct asupra unora dintre statele UE. Așadar, ca urmare a acțiunii conjugate a acestor crize, consecințele s-au resimțit, în primul rând, asupra costului vieții. Totodată, trebuie specificat faptul că influența crizelor a fost diferită asupra sectoarelor de activitate, precum și asupra categoriilor de cheltuieli, precum consumul și investițiile.

Autorii au pornit de la studiul documentelor publicate de Eurostat, care au în vedere o astfel de analiză. Cu toate acestea sunt interesante și aspectele referitoare la modul în care se asigură participarea statelor membre la obiective comune majore, care să asigure sporirea veniturilor fiecărui stat, posibilitatea realizării unor investiții suplimentare în cadrul economiei naționale.

Literature review

Akçomaka și ter Weel (2009) au studiat corelația dintre capitalul social, inovare și creșterea venitului pe cap de locuitor în Uniunea Europeană, evidențiind faptul că inovația generează transformarea capitalului social în niveluri de venit mai ridicate. Anghel, Anghelache și Avram (2017) au realizat un studiu prin care au analizat strategia europeană referitoare la asigurarea unor condiții de viață din ce în ce mai bune. Anghelache și Anghel (2017) au realizat o amplă analiză a parcursului economico-financiar și social al României în 10 ani de la aderarea la Uniunea Europeană. Anghelache, Anghel și Iacob (2022) au analizat modul în care Uniunea Europeană și-a stabilit și a aplicat o strategie concretă având ca obiectiv limitarea efectelor și recuperarea aspectelor negative pe care pandemia COVID 19 le-a avut. Anghelache și Anghel (2017) au cercetat strategia Uniunii Europene în domeniul îmbunătățirii condițiilor de viață pe total, precum și în fiecare țară în parte membră a comunității. Begg (2017) au efectuat un studiu asupra politicii europene din perspectiva bugetului UE. Aspecte referitoare la bugetul UE sunt tratate și de către Sapala (2020). Cincera și Veugelers (2013) au abordat o serie de aspecte

refritoare la decalajul existent între statele membre ale Uniunii Europene în ceea ce privește activitatea de cercetarea-dezvoltare și inovare. Corti et al. (2022) s-au referit la o serie de modalități pentru revigorarea investițiilor publice în Europa. Darvas (2020) și-a îndreptat atenția spre capacitatea țărilor de a absorbi fonduri să absoarbă și de a le cheltui în mod eficient. Farole et al (2011) s-a concentrat pe studiul politicii de coeziune în UE. Kvist (2015) a propus o serie de indicatori care pot fi luați în considerare în strategia UE de investiții sociale. Onetti (2012) a prezentat aspecte referitoare la modele de afaceri pentru noile firme bazate pe tehnologie. Rose și Spiegel (2009) au cercetat elemente privind tratatele internaționale de mediu.

Date, rezultate și discuții

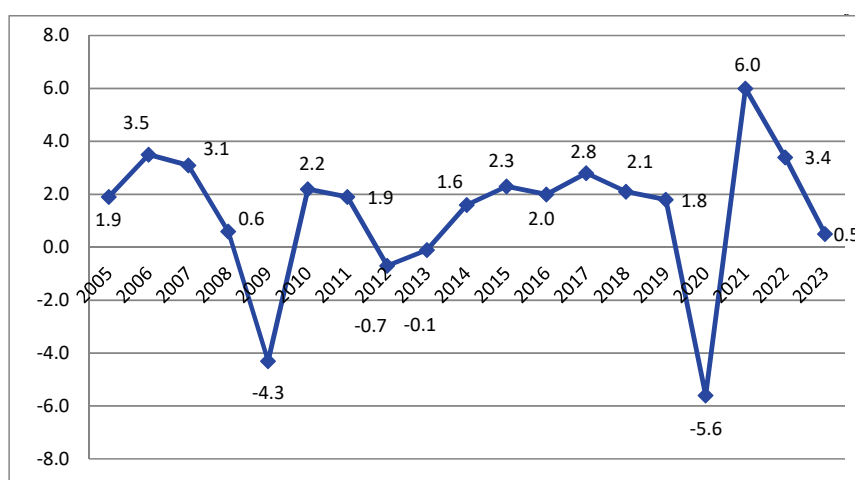
Analiza componentelor Produsului Intern Brut constituie o sursă importantă de informații pentru proiectarea și evaluarea politicilor Uniunii Europene. În această categorie sunt incluse: producția, consumul privat, consumul public, exportul, importul sau investițiile. Totodată, o serie de indicatori, precum PIB-ul pe locuitor în euro sau cei exprimați în standardele puterii de cumpărare (PPS), sunt utilizați pentru a aprecia convergența sau divergența economică în cadrul UE.

În anul 2008, impactul crizei financiare mondiale se resimțea în UE, rata de creștere a PIB fiind mult mai redusă față de nivelul înregistrat în anul 2007 și anume de la +3,1% în 2007 la +0,6% în 2008. După recesiunea care a afectat Uniunea Europeană în anul 2009 (rata de modificare a Produsului Intern Brut real a scăzut cu -4,3% față de anul 2008), în anul 2010 s-a constatat o redresare (rata de modificare având valoarea de +2,2% față de anul 2009)

În întreg intervalul de timp analizat, cea mai puternică scădere reală a Produsului Intern Brut s-a înregistrat în anul 2020, în plină pandemie de coronavirus, respectiv de -5,6% față de anul 2019. După cum se observă și din datele din graficul 1, scăderea reală a PIB-ului în acest an a fost mult superioară celei înregistrate în timpul crizei economico-financiare globale. Totodată, și redresarea activității în anul 2021 (+6,0% în 2021 față de 2020) a fost mult mai intensă decât cea înregistrată în anul 2010 și menționată mai sus, respectiv +2,2%. Creșteri s-au înregistrat în continuare, dar cu un ritm mai slab, +3,4% în anul 2022 față de 2021 și +0,5% în 2023 față de 2022. Totuși, deși s-au constatat majorări pentru cele mai multe categorii de cheltuieli ale PIB, formarea brută de capital a fost marcată de o diminuare.

Evoluția ratei de modificare a Produsului Intern Brut real în Uniunea Europeană, în perioada 2005–2023

Graficul 1

Sursa: reprezentarea autorilor, pe baza datelor Eurostat; variație procentuală față de anul precedent.

Din datele cuprinse în tabelul nr. 1, se observă faptul că, la nivelul statelor membre UE, majorarea reală a PIB-ului a variat semnificativ. Astfel, în anul 2009, cu excepția Poloniei, toate statele membre au suferit o contracție. România a înregistrat o scădere a PIB de -5,5% față de 2008, rată aflată sub media europeană de -4,3%. Valori mai scăzute s-au înregistrat în Estonia (-14,6%), Lituania (-14,8%) Letonia (-14,3%), Finlanda (-8,1%). Începând cu anul următor, în 23 de țări s-au înregistrat creșteri. Primul an, după 2007, în care toate cele 27 de state UE au înregistrat o rată pozitivă de modificare a PIB a fost 2017, situație care s-a menținut și în următorii doi ani. Declanșarea crizei COVID-19 a provocat noi scăderi.

Rata de modificare a Produsului Intern Brut real în Uniunea Europeană, în perioada 2005–2023 (%)

Tabelul 1

Anul	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2019	2020	2021	2022	2023
Austria	2.2	3.7	-3.8	2.9	0.0	1.0	2.3	1.5	-6.6	4.2	4.8	-0.8
Belgia	2.3	3.7	-2.0	1.7	0.5	2.0	1.6	2.2	-5.3	6.9	3.0	1.4
Bulgaria	7.1	6.7	-3.3	2.1	-0.5	3.4	2.7	4.0	-4.0	7.7	3.9	1.8
Cehia	6.6	5.6	-4.7	1.8	0.0	5.4	5.2	3.0	-5.5	3.6	2.4	-0.3
Danemarca	2.3	0.9	-4.9	1.3	0.9	2.3	2.8	1.5	-2.4	6.8	2.7	1.9
Germania	0.7	3.0	-5.7	3.9	0.4	1.5	2.7	1.1	-3.8	3.2	1.8	-0.2
Estonia	9.5	7.6	-14.6	7.3	1.5	1.9	5.8	4.0	-1.0	7.2	-0.5	-3.0
Irlanda	5.7	5.3	-5.1	1.3	1.2	24.5	9.3	5.3	6.6	15.1	9.4	-3.2
Grecia	0.6	3.3	-4.3	-10.1	-2.5	-0.2	1.1	1.9	-9.3	8.4	5.6	2.0
Spania	3.7	3.6	-3.8	-0.8	-1.4	3.8	3.0	2.0	-11.2	6.4	5.8	2.5
Franța	1.7	2.4	-2.9	2.2	0.6	1.1	2.3	1.8	-7.5	6.4	2.5	0.7
Croația	4.3	5.1	-7.2	-0.1	-0.3	2.5	3.4	3.4	-8.5	13.0	7.0	3.1
Italia	0.8	1.5	-5.3	0.7	-1.8	0.8	1.7	0.5	-9.0	8.3	4.0	0.9
Cipru	4.9	5.1	-2.0	0.4	-6.6	3.4	5.7	5.5	-3.4	9.9	5.1	2.5
Letonia	10.7	9.9	-14.3	2.6	2.0	3.9	3.3	0.6	-3.5	6.7	3.0	-0.3
Lituania	7.7	11.1	-14.8	6.0	3.6	2.0	4.3	4.7	0.0	6.3	2.4	-0.3
Luxemburg	2.5	8.1	-3.2	1.0	3.2	2.3	1.3	2.9	-0.9	7.2	1.4	-1.1
Ungaria	4.3	0.3	-6.6	1.9	1.8	3.7	4.3	4.9	-4.5	7.1	4.6	-0.9
Malta	3.4	4.8	-1.1	0.5	5.5	9.6	10.9	7.1	-8.2	12.5	8.1	5.7
Olanda	2.1	3.8	-3.7	1.6	-0.1	2.0	2.9	2.0	-3.9	6.2	4.3	0.1
Polonia	3.5	7.1	2.8	5.0	0.9	4.4	5.1	4.4	-2.0	6.9	5.6	0.2
Portugalia	0.8	2.5	-3.1	-1.7	-0.9	1.8	3.5	2.7	-8.3	5.7	6.8	2.3
România	4.7	7.2	-5.5	4.5	0.3	3.2	8.2	3.9	-3.7	5.7	4.1	2.1
Slovenia	3.8	7.0	-7.5	0.9	-1.0	2.2	4.8	3.5	-4.2	8.2	2.5	1.6
Slovacia	6.6	10.8	-5.5	2.7	0.6	5.2	2.9	2.5	-3.3	4.8	1.9	1.6
Finlanda	2.8	5.3	-8.1	2.5	-0.9	0.5	3.2	1.2	-2.4	2.8	1.3	-1.0
Suedia	2.8	3.2	-4.3	3.2	1.1	4.4	1.8	2.5	-2.0	5.9	1.5	-0.2

Sursa: Eurostat, sistematizarea autorilor.

Din analiza datelor de mai sus se remarcă faptul că în 2020, singura țară din UE care a înregistrat o creștere a PIB-ului a fost Irlanda (+6.6%), în Lituania nu au existat modificări (0.0%), iar în celelalte state ratele negative au variat, fiind de -11,2% în Spania, -9,3% în Grecia, -9,0% în Italia sau -8,3%

în Portugalia. România a înregistrat o scădere cu -3,7%, valoare semnificativ mai bună decât media europeană de -5,6%.

Anul 2021 a marcat redresarea în toate țările UE, ratele de creștere variind de la 15,1% în Irlanda, 13,0% în Croația sau 12,5% în Malta până la +2,8% în Finlanda.

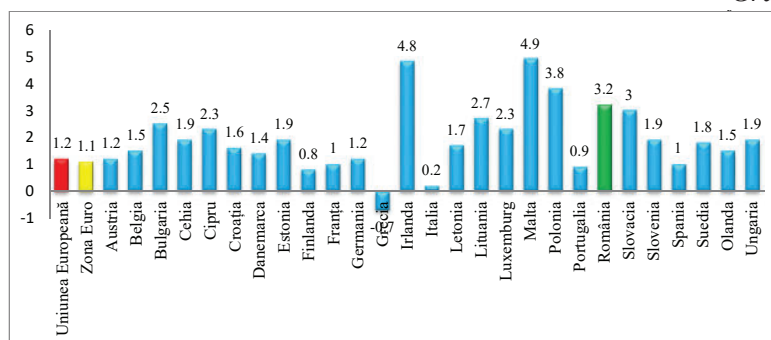
În anul 2022, singura țară din UE care a înregistrat scăderea PIB a fost Estonia (-0,5%), toate celelalte țări din UE marcând creșteri. Cea mai puternică creștere aparține Irlandei, respectiv +9,4%.

Anul 2023 este definit de o mare varietate de evoluții ale statelor membre. 16 țări UE au înregistrat creșterea PIB, iar din celelalte 11 state caracterizate de diminuarea PIB, cele mai mari scăderi au fost în Irlanda (-3,2%, de altfel, aceasta este prima scădere anuală a PIB-ului în 2023, după 10 creșteri anuale consecutive) și Estonia (-3,0%). Menționăm faptul că toate statele au avut o rată de modificare inferioară în 2023 decât în 2022.

Luând în considerare cele de mai sus, se constată faptul că efectele crizei economico-financiare mondiale și a crizei cauzată de virusul COVID-19 au afectat și au frânat mult performanța de ansamblu a economiilor statelor membre UE. Astfel, în perioada 2005-2023, rata medie anuală de creștere a PIB în Uniunea Europeană, au fost de 1,2%, respectiv 1,1% în zona euro. În figura de mai jos se regăsesc date cu privire la ratele medii anuale de modificare a PIB înregistrate de statele membre. Dintre țările UE, cele mai mari rate medii anuale de creștere a PIB în intervalul supus analizei au fost înregistrate în Malta (+4,9%), Irlanda (+4,8%) și Polonia (+3,8%). Următoarele două locuri sunt ocupate de către România (+3,2%) și Slovacia (+3,0%). Rată negativă s-a înregistrat doar în Grecia, în scădere în medie cu 0,7% pe an.

Rata de modificare medie anuală a PIB real în statele membre UE, în perioada 2005-2023 (%)

Graficul 2

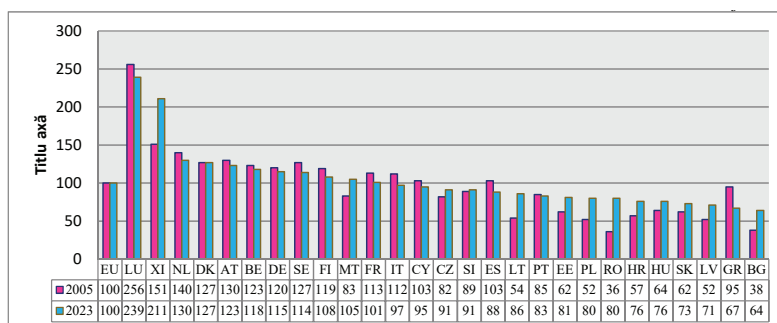
Sursa: reprezentarea autorilor, pe baza datelor Eurostat.

Evaluarea standardelor de trai se realizează utilizând indicatorul PIB pe locuitor, respectiv prin ajustarea acestuia la populație. Astfel, în anul 2023, populația UE era de 451 milioane, iar PIB-ul mediu pe locuitor pentru UE, exprimat în prețuri curente, a fost de 37610 EUR. În general, analizele comparative între state se realizează pe baza standardelor puterii de cumpărare (PPS). Acestea sunt valori ajustate pentru a lua în considerare diferențele dintre nivelurile prețurilor dintre țări. Poziția fiecărei țări poate fi exprimată prin comparație cu media UE, aceasta fiind considerată 100. În anul 2023, PIB-ul în UE a fost de 17,0 trilioane PPS, adică 17 000 miliarde PPS. În termeni PPS, Germania a reprezentat mai mult de o cincime din PIB-ul UE, iar zona euro a reprezentat 80,9% din PIB-ul UE în 2023, în scădere față de 85,4% în 2005.

În graficul nr. 3 sunt cuprinse date cu privire la valorile Produsului Intern Brut pe locuitor, exprimat la prețurile curente de piață, în anii 2005 și 2023. În analiză, 1 PPS este egal cu 1 euro (€) pentru UE.

Produsul Intern Brut pe locuitor, exprimat în prețurile curente de piață, în anii 2005 și 2023

Graficul 3

Sursa: reprezentarea autorilor; pe baza datelor Eurostat; UE = 100; bazat pe PPS pe locuitor

Cea mai mare valoare dintre țările UE a fost înregistrată de Luxemburg, unde PIB-ul pe locuitor în PPS a fost de 2,39 ori mai mare decât (sau 239% din) media UE în 2023, fapt explicabil prin numărul relativ mare de lucrători transfrontalieri din Belgia, Franța și Germania. La polul opus, se situează Bulgaria cu PIB-ul pe locuitor în PPS cu puțin sub două treimi din media UE (64%).

Comparația cifrelor PPS în raport cu UE pentru anii 2005 și 2023 reflectă faptul că a avut loc o anumită convergență a standardelor de viață, cele mai multe state care au aderat la Uniunea Europeană în 2004, 2007 sau

2013, trecând de la o poziție mult sub media europeană, în 2005 la o poziție mai apropiată de media UE, în 2023. Totodată, țările nordice și de vest ale UE, respectiv Suedia, Finlanda, Belgia, Țările de Jos, Germania, Austria, Franța, de la o poziție peste media UE în 2005, s-au mutat în jos la o poziție mai aproape de media UE (dar încă deasupra). Spre exemplu, Franța a trecut de la 113% din media UE în 2005 la 101% din media în 2023.

Italia și Spania au trecut de la poziții peste media UE în 2005 (112% și 103%) la poziții sub aceasta (97% și 88%) în 2023.

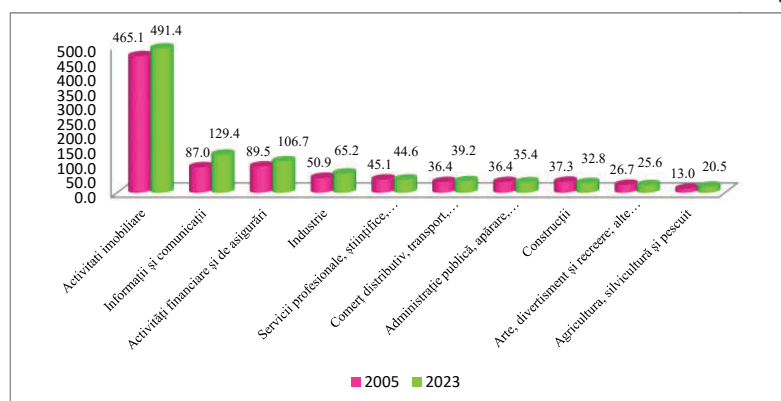
Grecia (de la 95% la 67%) și Portugalia (de la 85% la 83%) au suferit mutații ample, ajungând și mai mult sub media Uniunii Europene.

Se constată două excepții de la aceste evoluții și anume Danemarca, raportul său în comparație cu media UE rămânând neschimbat, respectiv 127% din media UE în 2005 și 2023, precum și Irlanda care a depășit mult media UE, de la 151% până la 211%.

Un alt indicator analizat este productivitatea muncii. Astfel, evoluția productivității muncii per persoană angajată în termeni reali, în perioada 2005-2023 reflectă creșteri în Uniunea Europeană pentru 6 din cele 10 activități economice acoperite, după cum se constată din Graficul nr. 4.

Productivitatea reală a muncii în Uniunea Europeană, în anii 2005 și 2023 (1000 EUR per persoană angajată)

Graficul 4

Sursa: reprezentarea autorilor, pe baza datelor Eurostat.

Creșteri de productivitate semnificative, exprimate în mărimi relative, au fost observate la activitățile privind agricultura, silvicultura și pescuitul (+57,1%) și pentru activitățile de informare și comunicare (+48,6%). Creșteri moderate s-au constatat în cazul industriei, activităților imobiliare, comerțului

de distribuție, transport, cazare și servicii de alimentație, precum și în cazul activităților financiare și de asigurări.

În majoritatea țărilor UE, în termeni reali, atât productivitatea muncii pe persoană angajată, cât și productivitatea muncii pe oră lucrată au înregistrat creșteri, între 2005 și 2023. Țările care sunt excepții de la aceste evoluții sunt Grecia și Luxemburg, care au avut scăderi ale ambilor indicatori.

În mărimi relative, cele mai mari creșteri pentru cei doi indicatori de măsurare a productivității reale a muncii s-au înregistrat în România, urmată de Bulgaria, Lituania, Slovacia și Letonia.

În tabelul 2 sunt centralizate datele referitoare la evoluția componentelor Produsului Intern Brut al Uniunii Europene, din punctul de vedere al cheltuielilor.

Componentele Produsului Intern Brut al Uniunii Europene, în perioada 2005-2023

Tabelul 2

Anul	Consum final	Consum final ale administrației publice	Formarea brută de capital	Export	Import
2005	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
2007	104.4	104.2	114.9	116.9	117.7
2009	105.4	109.4	94.6	104.3	105.0
2011	106.6	110.2	102.4	123.5	120.7
2013	105.6	110.4	94.2	128.9	121.4
2015	108.8	113.1	102.7	143.8	137.2
2017	113.2	116.6	111.5	157.4	151.4
2019	117.0	120.2	121.7	168.9	165.4
2020	111.3	121.5	113.7	154.6	152.3
2021	116.3	126.4	121.9	172.1	167.3
2022	120.1	128.1	127.2	184.8	180.6
2023	120.8	129.5	123.8	185.0	178.4

Sursa: Eurostat, sistematizarea autorilor.

Între anii 2005 și 2023, cheltuielile de consum final au crescut cu 20,8%, deși în anii 2009, 2012 și 2013 s-au constatat ușoare scăderi și o scădere semnificativă în anul 2020. Consumul final al administrațiilor publice s-a majorat consistent, respectiv cu 29,5% între 2005 și 2023, iar în anul 2020 au crescut cu peste 1%, anul în care a început criza COVID-19. În perioada 2005–2023, formarea brută de capital a înregistrat o evoluție fluctuantă, marcată de creșteri considerabile, dar și de scăderi puternice, între 2007 și 2009, în timpul crizei financiare și economice globale, urmată de o perioadă de

creștere regulată în următorii ani. O scădere semnificativă se observă în anul 2020. Următorii doi ani au însemnat revenirea formării brute de capital în 2021 și 2022, În anul 2023, acest indicator a scăzut din nou. Referitor la activitatea de comerț exterior, observăm faptul că în anul 2020, valoarea exporturilor a scăzut cu 8,47% față de 2019, în timp ce importurile au scăzut cu 7,92%. În următorii doi ani s-a înregistrat revenirea masivă a valorii exporturilor și a importurilor, în timp ce în 2023 ritmurile de modificare au fost mai moderate. Comparativ cu anul 2005, exporturile au fost mai mari cu 85,0% în 2023, importurile au crescut cu 78,4%.

Concluzii

În urma studiului realizat rezultă o serie de concluzii teoretice și practice. Astfel, consecințele crizei sanitare, conjugată cu criza economico-financiară și cea a energiei forțează Uniunea Europeană să ia în considerare la stabilirea strategiilor viitoare, implementarea unor programe pentru susținerea statelor membre. Astfel, prioritățile Uniunii Europene sunt regândite și adaptate necesităților de finanțare a multor sectoare de activitate din statele membre și pe fondul scăderii veniturilor la bugetul comunitar. Statele membre sunt nevoite să își armonizeze și să își adapteze strategiile de evoluție în funcție de efectele crizelor menționate.

Stabilirea unei strategii coerente a Uniunii Europene vizează dezvoltarea pe multiple planuri, conform obiectivelor pe care aceasta și le-a propus. Obiectivul principal al Uniunii Europene este de a asigura un model de creștere economică al tuturor statelor membre care să aibă în vedere condițiile concrete din fiecare țară. Fiecare țară are un anumit standard și dezvoltare economică. La nivelul Uniunii Europene se regăsesc două grupe de țări, una care cuprinde țările cu un avans economic ridicat, tehnologie avansată și posibilități de extindere a mediului de afaceri și cealaltă în care sunt cuprinse țările admise mai târziu în Uniunea Europeană, care au pornit de la un standard mult rămas în urmă.

Alte obiective se referă la îmbunătățirea productivității muncii, ocuparea mai bună a forței de muncă, creșterea investițiilor publice și private în infrastructură, stabilitatea sectorului financiar, reducerea deficitului. De asemenea, sunt prevăzute obiective legate incluziunea socială. În unele state se menține rata inegalității, sărăcia și existența disparităților regionale fiind încă probleme. Sănătatea și educația sunt prioritare pentru fiecare stat membru, dar și pentru Uniunea Europeană.

Bibliografie

1. Akçomaka, I. S., ter Weel, B. (2009). Social capital, innovation and growth: Evidence from Europe, *European Economic Review*, 53 (5), 544-567
2. Anghel, M.G., Anghelache, C., Avram, D. (2017). European Union Strategy in the Field of Health, *Romanian Statistical Review, Supplement*, 12, 43-51
3. Anghelache, C., Anghel, M.G. (2017). *România – membră a Uniunii Europene. Zece ani de la aderare*, Editura Economică, București
4. Anghelache, C., Anghel, M.G., Iacob, Ș.V. (2022). European Union strategy regarding the elimination of the effects of the Covid-19 pandemic. *Romanian Statistical Review, Supplement*, 9, 15-26
5. Anghelache, C., Anghel, M.G. (2017). The strategy for reducing unemployment. Employment in the European Union. *Theoretical and Applied Economics*, XXIV, 4 (613), Winter, 25-32
6. Begg, I. (2017). The EU budget after 2020, *European Policy Analysis*, Sieps, 9, September 2017
7. Cincera, M., Veugelers, R. (2013). Young leading innovators and the EU's R&D intensity gap, *Economics of Innovation and New Technology*, 22 (2), 177-198
8. Corti F. et al. (2022). The Recovery and Resilience Facility: A springboard for a renaissance of public investments in Europe?, CEPS, January 2022
9. Darvas, Z. (2020). Will European Union countries be able to absorb and spend well the bloc's recovery funding?, *Bruegel Blog*, 24 September 2020
10. Farole, T., Rodríguez-Pose, A., Storper, M. (2011). Cohesion Policy in the European Union: Growth, Geography, Institutions. *Journal of Common Market Studies*, 49 (5), 1089-1111
11. Kvist, J. (2015). A framework for social investment strategies: Integrating generational, life course and gender perspectives in the EU social investment strategy. *Comparative European Politics*, 13 (1), 131-149
12. Onetti, A. et al (2012). Internationalization, innovation and entrepreneurship: business models for new technology-based firms, *Journal of Management & Governance*, 16 (3), 337-368
13. Rose, A.K., Spiegel, M.M. (2009). Noneconomic Engagement and International Exchange: The Case of Environmental Treaties, *Journal of Money, Credit, and Banking*, 41 (2-3), 337-363
14. Sapala, M. (2020). How flexible is the EU budget? Flexibility instruments and mechanisms in the multiannual financial framework, *EPRS, European Parliament*, January 2020.